
Schulinck

Reactie internetconsultatie

Ontzorging van statushouders

0. Inleiding

Graag reageert Schulinck op de internetconsultatie ontzorging statushouders. Schulinck vindt het, gelet op de uitkomsten van relevante onderzoeken, passend een afwijkingsmogelijkheid neer te leggen in artikel 56a, tweede lid, van de Participatiewet.

Op die manier heeft de gemeente de mogelijkheid ten aanzien van personen die voldoende zelfredzaam zijn en/of over voldoende basiskennis van het Nederlandse financiële systeem beschikken de verplichting:

- a. in het geheel niet op te leggen; of
- b. te beperken tot een duur van minder dan 6 maanden; of
- c. te beperken tot een gedeeltelijke omvang van de daadwerkelijke vaste lasten (huur, gas, water, stroom, zorgverzekering).

Schulinck neemt de gelegenheid te baat tot het maken van de volgende opmerkingen die weliswaar niet allemaal rechtstreeks zien op deze wijziging, maar die wel zien op artikel 56a van de Participatiewet.

1. Opmerking 1: Mogelijk ongelijke behandeling

Asielstatushouders worden mogelijk ongelijk behandeld door de verplichte ontzorging in de zin van artikel 56a van de Participatiewet. Deze bepaling zou wel eens in strijd kunnen zijn met (onder meer) de Anti-rassendiscriminatie richtlijn. Dat schrijft Anja Eleveld, universitair docent en onderzoeker arbeidsrecht aan de Vrije Universiteit, in *Asiel&Migrantenrecht (A&MR 2022 aflevering 5)*. De rechtspraak is echter nog niet voldoende uitgekristalliseerd voor een definitief antwoord op de vraag of er van strijdigheid sprake is, zo voegt zij daaraan toe. Het zou goed zijn om hier (primair) nog eens kritisch naar te kijken. Mocht blijken dat artikel 56a van de Participatiewet (inclusief de voorgenoemde wetswijziging) niet in strijd is met (onder meer) de Anti-rassendiscriminatie richtlijn, dan kunnen (subsidiar) de volgende opmerkingen aanleiding zijn om de voorgenoemde wetswijziging aan te passen.

2. Opmerking 2: Doelgroep

Een inburgeringsplichtige nareiziger met een zogenoemde afhankelijke of afgeleide verblijfsvergunning **asiel** voor bepaalde tijd kan onder de doelgroep van artikel 56a, eerste lid, van de Participatiewet vallen. Het in Nederland verblijvende gezinslid moet binnen 3 maanden nadat dit gezinslid zijn/haar asielvergunning heeft gekregen (nareistermijn) een machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) plus een verblijfsvergunning **asiel** voor de nareiziger aanvragen.¹ Is de nareistermijn voorbij, dan kan de nareiziger eventueel een verblijfsvergunning **regulier** voor bepaalde tijd voor verblijf als familie- of gezinslid bij een houder van een verblijfsvergunning **asiel** krijgen. Krijgt hij/zij die, dan valt hij/zij niet onder de doelgroep van artikel 56a, eerste lid, van de Participatiewet.²

Het kan dus gebeuren dat eerst het in Nederland verblijvende gezinslid met een verblijfsvergunning **asiel** voor bepaalde tijd wordt ontzorgd voor de duur van 6 maanden, en dat vervolgens de nareiziger met de afgeleide verblijfsvergunning **asiel** voor bepaalde tijd voor de duur van 6 maanden wordt ontzorgd. (Als zij met elkaar gehuwd zijn, dan worden zij in de tweede periode van 6 maanden feitelijk allebei ontzorgd. Want hoewel gehuwden volgens artikel 45, vierde lid, van de Participatiewet beiden ieder voor de helft recht op bijstand hebben, ziet de rechter de bijstandsuitkering soms als ondeelbaar/onsplitsbaar.) Wanneer de nareiziger een verblijfsvergunning **regulier** voor bepaalde tijd voor verblijf als familie- of gezinslid bij een houder van een verblijfsvergunning **asiel** krijgt kan het niet gebeuren dat er twee ontzorgperiodes van 6 maanden gaan lopen.

¹ Zie <https://ind.nl/nl/verblijfsvergunningen/asiel/nareizigers>.

² Hij/zij is wel asielstatushouder in de zin van artikel 13, eerste lid, Wet inburgering 2021.

Vanwaar dit onderscheid? Dat het in Nederland verblijvende gezinslid niet of juist wel binnen de nareistermijn een mvv heeft aangevraagd maakt de persoonlijke situatie van de nareiziger toch niet anders? Onder het adagium ‘gelijke monniken, gelijke kappen’ zou de situatie van beide nareizigers in artikel 56a van de Participatiewet gelijkgetrokken kunnen worden. Wellicht kan de doelgroep worden verruimd tot alle asielstatushouders in de zin van artikel 13, eerste lid, Wet inburgering 2021.

Hierbij zij volledigheidshalve het volgende opgemerkt. Weliswaar kan de gemeente er met de wetswijziging voor kiezen om een nareiziger met een afgeleide verblijfsvergunning **asiel** voor bepaalde tijd niet te ontzorgen, maar daarmee bestaat niet de garantie dat elke gemeente daar inderdaad voor kiest en derhalve niet de garantie dat het hierboven beschreven onderscheid wordt opgeheven.

3. Opmerking 3: Bijstand

Volgens de tekst van artikel 56a, tweede lid, van de Participatiewet en artikel 5, aanhef en onder a, van de Participatiewet ziet ontzorgen niet alleen op algemene bijstand, maar ook op bijzondere bijstand. Volgens de wettekst zelf is het mogelijk dat een inburgeringsplichtige met inkomsten uit arbeid op bijstandsniveau die bijzondere bijstand ontvangt, wordt ontzorgd voor een periode van zes maanden, gerekend vanaf de dag waarop het recht op bijzondere bijstand ontstaat. Uit paragraaf 2.5.2 van de Memorie van Toelichting³ kan weliswaar worden afgeleid dat de wetgever enkel het oog heeft op algemene bijstand, maar het zou goed zijn om dit ook in de wettekst zelf te bepalen.

4. Opmerking 4: Automatische incasso

Artikel 56a Participatiewet gaat erover dat de inburgeringsplichtige de gemeente machtigt om namens hem betalingen te doen. Er zijn gemeenten die ermee volstaan dat de inburgeringsplichtige de verhuurder of energieleverancier machtigt voor automatische incasso. Dit is voortaan mogelijk onder de nieuw voorgestelde tekst van artikel 56a van de Participatiewet, mits **de persoonlijke situatie van de belanghebbende daartoe aanleiding geeft**. Het zou goed zijn aandacht voor deze kwestie te schenken in de Memorie van Toelichting.

5. Opmerking 5: Verplichting beperken tot gedeeltelijke omvang van de daadwerkelijke vaste lasten

In de artikelsgewijze toelichting staat deze passage: “De verplichting voor gemeenten om betalingen van huur, gas, water en stroom en de verplichte zorgverzekering uit de bijstandsuitkering te doen blijft bestaan en komt alleen in bepaalde gevallen geheel of gedeeltelijk te vervallen. Bij gedeeltelijke afwijking kan gedacht worden aan de situatie waarin de belanghebbende voldoende financiële kennis heeft om de eerste zes maanden succesvol te participeren in de Nederlandse samenleving. Het college kan in een dergelijke situatie aan de bijstand van de belanghebbende de verplichting verbinden om minder dan zes maanden mee te werken aan ontzorging.”

In de artikelsgewijze toelichting zou kunnen worden vermeld dat bij gedeeltelijke afwijking ook gedacht kan worden aan het beperken van ontzorgen tot een gedeeltelijke omvang van de daadwerkelijke vaste lasten (huur, gas, water, stroom, zorgverzekering).

6. Opmerking 6: Schulden maken soms opportuun

Een van de doelen van het ontzorgen is om financiële problemen, waaronder schulden, te voorkomen; ook met de afwijkingmogelijkheid moet dat doel gediend blijven. Toch zijn er situaties denkbaar waarin inburgeringsplichtigen tot op zekere hoogte baat hebben bij een afwijkingmogelijkheid ook al worden daarmee schulden in de hand gewerkt. De hieronder beschreven situatie moge als illustratie gelden.

³ Kamerstukken II 2019/20, 35 483, 3

Het is niet ongebruikelijk dat personen met een gebrekkige kennis van het Nederlandse financiële systeem hun recht op zorgtoeslag, huurtoeslag, of kinderopvangtoeslag te laat effectueren waardoor het kan gebeuren dat zij te weinig geld voor levensmiddelen overhouden wanneer de gemeente artikel 56a van de Participatiewet onverkort toepast. Hoewel de vaste lasten verschuldigd zijn en dus – linksom (door de gemeente) of rechtsom (door de inburgeringsplichtige) – zouden moeten worden betaald, kan het opportuun zijn dat de gemeente (en de inburgeringsplichtige) de betaling van de vaste lasten in deze situatie uitstelt, hoewel daarmee schulden worden gemaakt.

Het zou goed zijn aandacht voor deze kwestie te schenken in de Memorie van Toelichting.

Schulinck

Hulsterweg 82
(2e etage Trencadis gebouw)
5912 PL VENLO
guido.le.noble@wolterskluwer.com
tel 077 390 2632

wolterskluwer.com